

TALABALARNING KREATIV MUSTAQILLIGINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Usmonova Mohinbonu Uchqun qizi
Qarshi davlat universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya

Ushbu maqolada talabalarning kreativ mustaqilligini shakllantirishda raqamli texnologiyalarning ta'limiy imkoniyatlari, ularning amaliy ahamiyati va samaradorlik darajasi tahlil qilinadi. Onlayn ta'lim vositalari, virtual muhitlar, multimedia resurslar, sun'iy intellekt va mobil ilovalar orqali talabalarni mustaqil izlanishga va ijodiy fikrlashga yo'naltirishning usullari yoritilgan. Maqola talabalarda o'z-o'zini rivojlantirish, kreativ yondashuv va axborot texnologiyalaridan foydalana olish ko'nikmalarini shakllantirishda raqamli texnologiyalar qanday rol o'ynashini ko'rsatib beradi.

Kalit so'zlar: kreativ mustaqillik, raqamli texnologiyalar, onlayn ta'lim, sun'iy intellekt, talaba, virtual muhit, o'z-o'zini rivojlantirish.

Abstract

This article analyzes the educational potential, practical significance, and effectiveness of digital technologies in developing students' creative independence. It highlights the methods of encouraging students toward independent inquiry and creative thinking through online learning tools, virtual environments, multimedia resources, artificial intelligence, and mobile applications. The article demonstrates the role of digital technologies in fostering students' self-development, creative approaches, and skills in utilizing information technologies.

Keywords: creative independence, digital technologies, online education, artificial intelligence, student, virtual environment, self-development.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th June 2025

Аннотация

В статье анализируются образовательные возможности, практическая значимость и эффективность цифровых технологий в формировании креативной самостоятельности студентов. Освещаются методы стимулирования студентов к самостоятельному поиску и творческому мышлению с использованием онлайн-обучающих ресурсов, виртуальных сред, мультимедийных материалов, искусственного интеллекта и мобильных приложений. Статья демонстрирует роль цифровых технологий в развитии у студентов навыков самосовершенствования, креативного подхода и использования информационных технологий.

Ключевые слова: креативная самостоятельность, цифровые технологии, онлайн-обучение, искусственный интеллект, студент, виртуальная среда, самосовершенствование.

Zamonaviy jamiyatda axborot texnologiyalarining ta'lim tizimiga kirib kelishi o'quv jarayonining barcha bosqichlarini tubdan o'zgartirmoqda. Bu o'zgarishlar, ayniqsa, oliy ta'lim bosqichida talabalarning ijodiy fikrlashi va mustaqilligini shakllantirishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Kreativ mustaqillik – bu talabaning mustaqil izlanish, muammoni noodatiy yondashuvda hal qilish, o'z fikrini erkin ifoda etish va yangi yechimlar topishga qaratilgan intellektual faoliyatidir. Raqamli vositalar bu jarayonda vositachi sifatida xizmat qilishi, hatto uni kuchaytirishi mumkin. Aynan raqamli texnologiyalar yordamida ta'limning personalizatsiyalashgan, interaktiv va innovatsion shakllari shakllanmoqda.

Mazkur maqolada aynan raqamli texnologiyalar vositasida talabalar kreativ mustaqilligini qanday rivojlantirish mumkinligi masalasi tahlil qilinadi.

Raqamli texnologiyalar va kreativ mustaqillik: tushuncha va bog'liqlik (kengaytirilgan tahlil) Bugungi globallashuv davrida raqamli texnologiyalar inson hayotining barcha sohalariga, xususan ta'lim tizimiga ham keng miqyosda kirib kelmoqda. Talabalarning kreativ mustaqilligini rivojlantirishda ushbu texnologiyalar kuchli vosita sifatida maydonga chiqmoqda. Bunda ikkita asosiy

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th June 2025

tushuncha — raqamli texnologiyalar va kreativ mustaqillik — bir-birini to'ldiradi va o'zaro kuchaytiruvchi omil sifatida namoyon bo'ladi.

Raqamli texnologiyalar deganda axborot-kommunikatsiya vositalari, internet tarmog'i, mobil ilovalar, interaktiv platformalar, virtual reallik qurilmalari, sun'iy intellekt tizimlari va boshqa texnik vositalar tushuniladi. Bu vositalar talabanning o'quv faoliyatini individual tarzda boshqarish, tezkor fikrlash, ma'lumotlarni tahlil qilish va o'z g'oyasini mustaqil shakllantirish imkonini beradi.

Kreativ mustaqillik esa faqatgina bilim olish emas, balki bu bilimlar asosida yangilik yaratish, mavjud muammolarga noodatiy yondashuv bilan yechim taklif qila olish qobiliyatidir. Bu esa talabanning o'z fikriga ishonchi, tashabbuskorligi va innovatsion yondashuvini talab qiladi.

Raqamli texnologiyalar orqali ta'lim oluvchi o'zining o'quv faoliyatini moslashtiradi, kerakli resurslarni topadi, mustaqil izlanadi va o'z g'oyalarini amaliyotda sinab ko'rish imkoniga ega bo'ladi. Shunday qilib, raqamli texnologiyalar talabanning ijodiy mustaqilligini rivojlantirish uchun zaruriy sharoit va muhitni yaratadi.

2. Raqamli texnologiyalar orqali kreativ mustaqillikni shakllantirish usullari (kengaytirilgan tahlil) Raqamli texnologiyalar orqali talabalarni kreativ va mustaqil fikrlashga yo'naltirishda didaktik vositalarning to'g'ri tanlanishi muhimdir. Bunday metodik yondashuvlar quyidagi yo'nalishlarda amalga oshirilishi mumkin:

2.1. Onlayn ta'lim platformalari orqali mustaqil izlanish Bugungi kunda Coursera, Udemy, EdX, Khan Academy, Duolingo kabi platformalar orqali talabalar o'zlariga mos kurslarni tanlab, ta'lim olishadi. Bu platformalar o'z-o'zini baholash, interaktiv topshiriqlar, forumlar orqali muloqot qilish imkoniyatini yaratadi. Talaba bilimni tayyor holatda emas, izlanish orqali oladi. Bu jarayon esa uning kreativligini oshiradi, fikrlash doirasini kengaytiradi.

2.2. Virtual laboratoriyalar va simulyatorlar orqali tajriba asosida o'rganish STEM yo'nalishidagi fanlarda — kimyo, fizika, biologiya, informatika va muhandislikda — eksperimentlar o'tkazish talabanning amaliy, nazariy va kreativ ko'nikmalarini birgalikda shakllantiradi. Virtual laboratoriyalar, masalan, PhET Simulations, Labster, PraxiLabs kabi platformalarda talabalar tajribalarni virtual tarzda

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th June 2025

bajarishadi. Bu vositalar orqali ular o'z qarorlarini qabul qilishda mustaqil bo'lishadi, tajriba asosida xulosa chiqarishadi.

2.3. Multimedia vositalari yordamida ijodiy taqdimotlar tayyorlash Talabalar o'z fikrlarini ifodalashda nafaqat matnli shaklga, balki vizual materiallar, grafiklar, video va infografikalarga ham tayanishlari mumkin. Bu esa ularni taqdimot qilish, yaratuvchanlik bilan ishlash, auditoriyani jalb qilish kabi muhim yumushlarga tayyorlaydi. Canva, Prezi, Adobe Express kabi ilovalar bu borada katta imkoniyatlar yaratadi. Talabalar ijodiy ishlanma tayyorlash orqali o'zlarining mustaqil qarashlarini ifoda etadilar.

2.4. Sun'iy intellekt vositalari yordamida shaxsiy ta'lim yo'nalishini belgilash Sun'iy intellekt asosidagi vositalar (masalan, ChatGPT, Grammarly, Notion AI, Khanmigo) talabaning yozma matnini tahlil qiladi, tavsiyalar beradi, savollariga izoh beradi va izlanish yo'nalishini taklif qiladi. Bu orqali talabalar o'z ishini tahlil qilishni o'rganadi, reflektiv fikrlash shakllanadi va mustaqil fikr yuritish darajasi ortadi.

Raqamli texnologiyalarning pedagogik afzalliklari (kengaytirilgan tahlil) Raqamli texnologiyalarning ta'limdagi afzalliklari nafaqat texnik yengillik bilan cheklanmaydi, balki ular o'quv jarayoniga pedagogik va psixologik jihatdan ham chuqur ta'sir ko'rsatadi:

Individual yondashuv: Har bir talaba o'ziga mos tezlikda va shaklda o'qish imkoniga ega bo'ladi. Bu esa personalizatsiyalashgan ta'lim tamoyiliga asos bo'ladi.

O'z-o'zini baholash: Raqamli testlar, diagnostika tizimlari, portfoliolar talabaning o'z-o'zini tahlil qilishiga xizmat qiladi. Bu esa tanqidiy va reflektiv fikrlashni rivojlantiradi.

Ko'pkanallilik: Matn, ovoz, rasm, video kabi vositalar orqali axborot uzatish — turli tipdagi (vizual, eshitish, kinestetik) talabalarni qamrab olishga imkon beradi.

Moslashuvchanlik: Raqamli texnologiyalar darsni istalgan joyda, vaqtda, shaklda olib borishga imkon beradi. Bu esa talabada o'z vaqtini boshqarish va rejalashtirish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Shu bilan birga, raqamli vositalar orqali ijtimoiy ta'lim muhiti shakllanadi: talabalar onlayn guruhlarda fikr almashadi, jamoa bo'lib ishlaydi, o'z fikrlarini keng auditoriyaga yetkazadi.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th June 2025

4. Talabalar fikriga asoslangan tahlil (kengaytirilgan tahlil) Talabalarning o‘zlari raqamli texnologiyalardan foydalanish tajribasini quyidagicha izohlaydilar:

Onlayn kurslar ularga mustaqil ta’lim olish imkonini beradi;

Kreativ topshiriqlar (video tayyorlash, blog yozish, prezentatsiya qilish) orqali o‘z iste’dodlarini kashf qilishmoqda;

ChatGPT, Grammarly kabi sun’iy intellekt vositalari ular uchun o‘z ustida ishlashga yordam beruvchi hamrohga aylangan;

Mobil ilovalar orqali mustaqil o‘rganish qiziqarli va samarali kechmoqda.

Xulosa

Shu asosda aytish mumkinki, raqamli texnologiyalar talaba uchun nafaqat axborot manbai, balki ko‘nikmalarni shakllantirish vositasi sifatida xizmat qilmoqda. Eng muhimi, bu texnologiyalar talabaning "o‘qituvchidan mustaqil bo‘lishi" tamoyilini amaliyotga joriy qiladi, bu esa zamonaviy ta’limning asosiy vazifalaridan biridir. Raqamli texnologiyalar nafaqat ta’lim jarayonini osonlashtiradi, balki talabalarning shaxsiy rivojlanishi uchun muhim zamin yaratadi. Ular orqali talaba o‘zining o‘quv yo‘nalishini belgilaydi, o‘z vaqtida bilim oladi, mustaqil izlanadi va yangi g‘oyalarni ilgari suradi. Shu boisdan raqamli vositalarni ta’lim jarayoniga to‘laqonli kiritish, pedagoglar va talabalar o‘rtasida ularning imkoniyatlari haqida yetarli bilim va ko‘nikmalarni shakllantirish bugungi kundagi eng dolzarb masalalardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Egamova Dilbar Xaydarovna. Talabalarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish. "MA'NAVIY BARKAMOL YOSHLAR YANGI O'ZBEKISTON BUNYODKORI" xalqaro ilmiy-amaliy anjuman. 2024 y.
2. Бердиев М. Педагогик интеграция и инновационные методы // Та'lim va fan jurnali. – 2019. – №4. – Б. 45–56.
3. Amirov N.I. (2021). PEDAGOG KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINING TALABALAR O ‘ZLASHTIRISH FAOLIYATIGA BOG ‘LIQLIGI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1(4), 1583-1589
4. M.Usmonbaeva, A. To‘raev, kreativ pedagogika asoslari. O‘quv uslubiy majmua. –TDPU, 2016 y.